

КОСМЕТОЛОГІЯ – Б'ЮТІ ПОСЛУГИ ЧИ МЕДИЦИНА? ДОГОВІР НАДАННЯ КОСМЕТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ

Повар Павло Володимирович

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти юридичного факультету
*Міжнародний економіко-гуманітарний університет
ім. академіка С. Дем'янчука, Україна*

Науковий керівник: Ільків Олег Васильович

д-р. юрид. наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
*Міжнародний економіко-гуманітарний університет
ім. академіка С. Дем'янчука, Україна*

З розвитком суспільних відносин все більшого значення набуває надання б'юті-послуг зі зміни та підтримки зовнішності людини. Популяризація цих послуг супроводжується значним збільшенням кількості людей, які працюють у цій сфері, і, на жаль, зниженням якості професійної підготовки. Зі зростанням потреби населення в послугах краси зростає і ризик надання послуг, які не відповідають очікуванням споживачів щодо якості, або заподіяння шкоди в результаті надання таких послуг.

Наразі українське законодавство містить понад 10 понять "послуг" у різних сферах суспільного життя. Що стосується споживчої сфери, то ч. 1 ст. 17 Закону України "Про захист прав споживачів" визначає послугу як "діяльність виконавця, що здійснює (передає) споживачеві певні матеріальні чи нематеріальні блага, визначені договором та за індивідуальним замовленням споживача, з метою задоволення його особистих потреб" [1]. З іншого боку, згідно з Національним класифікатором України (ДК 005-96), послуга - це "результат безпосередньої взаємодії виконавця та споживача, що є внутрішньою діяльністю виконавця, спрямованою на задоволення потреб споживача" [2].

Введення нового терміну "медичні послуги" в національне законодавство зумовлено реформуванням системи охорони здоров'я. Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону, "медичні послуги" є наслідком реформування системи охорони здоров'я. Відповідно до абз. 13 ч. 1 ст. 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я, "медична послуга" - це послуга, що надається пацієнту закладом охорони здоров'я або фізичною особою - підприємцем, яка зареєстрована та має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики в установленому законодавством порядку, та оплачується замовником [3]. Таким чином, медичні послуги надаються пацієнтам (фізичним особам), які звернулися за медичною допомогою або вже отримують медичну допомогу (підпункт 11 частини 1 статті 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я).

Згідно з чинним законодавством України, під охороною здоров'я слід розуміти "діяльність професійно підготовлених медичних працівників, спрямовану на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію захворювань, травм, отруєнь і патологічних станів, а також у зв'язку з вагітністю та пологами" [3]. Відповідно до вищезазначених положень, медичні послуги надаються особам з діагностованою патологією або захворюванням, травмованим, отруєним або вагітним. Що стосується косметичних послуг, то більшість з них надається не для лікування, а для підтримання естетичного вигляду; А.А. Герц у своєму дослідженні називає косметичні послуги медичними послугами разом з хірургічними процедурами та

трансплантацією [4, с.172]. Схожість між медичними та косметологічними послугами полягає в тому, що вони надаються з прямим наміром досягти бажаного результату, мають здебільшого відшкодувальний характер, надаються у медичній сфері та мають цивільно-правову природу. Однак косметологічні послуги можуть надаватися і поза межами медичної допомоги, що надається у разі хвороби (збереження естетичного вигляду). Підтвердженням цього може слугувати перелік платних послуг, які надаються в державних та комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17 січня 1996 р. № 1138 [5].

У подальшому, розглядаючи поняття косметології та косметичних послуг, вони визначаються саме з точки зору їх естетичної, а не медичної природи. Так, згідно зі Словником сучасної української мови, значення слова "косметологічний" слід віднести до косметології: "розділ клінічної медицини, що займається вивченням, лікуванням і маскуванню косметичних дефектів", а "косметичний" означає косметику, тобто "засоби догляду за шкірою, волоссям і нігтями, обличчям і тілом людини, засоби надання свіжості і краси обличчю і тілу" [6, с. 578]. Таким чином, косметологія та б'юті-послуги мають як спільні, так і відмінні риси. Спільною рисою є використання косметичних засобів під час надання послуг, а характерною - те, що косметологічні послуги безпосередньо пов'язані зі сферою охорони здоров'я, оскільки, на відміну від косметичних послуг, послуги краси призначені як для підтримання естетичного вигляду людини, так і для лікування певних дефектів, таких як спазм мімічних м'язів - (бутулінотерапія), випадіння волосся - вони можуть передбачати введення екзосом у шкіру голови (мезотерапія). З іншого боку, косметичні послуги не передбачають безпосереднього лікування (фарбування волосся чи нігтів, макіяж) і мають на меті лише досягнення певного косметичного ефекту на зовнішність. Перш за все, різниця між косметичними послугами та косметологічними проявляється в тому, що строки досягнення результату від надання цих послуг та строки їх надання дуже відрізняються. У випадку з наданням косметологічних послуг строки надання таких послуг та строки досягнення результатів залежать від індивідуальних особливостей людини, наприклад, стану її шкіри, регенерації тканин тощо. На практиці встановлено, що особи, які укладають такі договори, позбавлені права вимагати очікуваних результатів заздалегідь. Проблема полягає в тому, що через абстрактні умови договору надані споживачеві послуги призводять, в кращому випадку, до зміни параметрів обличчя, а в гіршому - до повного спотворення обличчя або іншої шкоди здоров'ю, без врахування інтересів споживача. Оскільки косметичні процедури пов'язані з ризиками настання несприятливих наслідків, таких як невинуваті наслідки та неналежна якість послуг, у таких договорах необхідно конкретизувати можливі наслідки та ризики проведення процедури, а також вказувати на бажані результати. Зважаючи на специфіку договорів про надання косметологічних послуг, обов'язковими пунктами таких договорів має бути інформація про ризики та наслідки косметологічних процедур. Крім того, часто виникають проблеми з оцінкою результатів процедури в контексті відносин з надання косметологічних послуг. Буває складно визначити причини незадоволення пацієнта косметологічними процедурами. Така ситуація виникає, коли пацієнти мають високі очікування щодо себе як результату послуги, а потім звертаються до суду за захистом своїх прав, коли їм завдано шкоди неякісною послугою. Іншими словами, необхідно розрізняти результати, які можуть залежати від фізичних особливостей кожної людини, і низьку якість надання послуг. Визнання результату неякісною послугою призведе до зловживань з боку споживачів

косметологічних послуг.

Наразі відсутність чіткого визначення поняття " косметологічна послуга" унеможливорює визначення точного змісту правовідносин з надання косметичних послуг. Тому А.А. Герц пропонує під косметологічними послугами розуміти "діяльність з профілактики, діагностики та лікування косметологічних дефектів, що виникли у зв'язку із захворюваннями, травмами, інтоксикаціями та патологічними станами" та відповідної реабілітації, а також іншу діяльність, зокрема захворюваннями, травмами, інтоксикаціями та патологічними станами, діяльність, спрямовану на усунення та маскування косметологічних дефектів, не пов'язаних із захворюванням, травмою, інтоксикацією та патологічним станом, а також діяльність, спрямовану на задоволення інших естетичних потреб" [7, с. 156]. Однак у більшості випадків надання косметологічних послуг спрямоване на покращення зовнішності, а не здоров'я, тому відсутнє чітке розуміння мети надання цих послуг, термінів та часу, необхідного для досягнення результату, що призводить до нерозрізнення можливих результатів та низької якості послуг, а також до помилкової класифікації косметологічних послуг як медичних послуг.

Список використаних джерел:

1. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 No 1023- XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>.
2. Державний класифікатор України. Класифікатор відходів ДК 005-96 (Розділи А.1-А.20): наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації від 29.02.1996 No 89 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v008921796/ed20080501/find?text=%CF%EE%F1%EB%F3%E3%E0#Text>.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 No 2801-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.
4. Герц А.А. Договірні зобов'язання у сфері надання медичних послуг: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2016. 421 с.
5. Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах: постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.1996. No1138 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1138-96-%D0%BF#Text>.
6. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
7. Герц А.А. Поняття та особливості договору про надання медичних послуг у пластичній хірургії. Часопис Київського університету права. 2015. No 2. С. 156-160.